

prgfem

Ekonomické dopady domácího násilí v oblasti zdraví

Ekonomické dopady DN v oblasti zdraví

- Studie proFem „Ekonomické dopady DN v ČR“ z roku 2012 - **největší část nákladů** na řešení dopadů DN leží v oblasti zdravotnictví
- Nebyla započítána řada faktorů, proto jsme se v dalším výzkumu rozhodli věnovat oblasti zdravotnictví podrobněji
- V našem výzkumu se zaměřujeme na DN mezi partnery páchané na ženách

Cíl výzkumu

- Naším hlavním cílem bylo vyčíslit náklady na zdravotní péči.
- Cenu, kterou oběti DN platí, penězi vyjádřit nelze. Ekonomický faktor je pouze jednou z perspektiv, jak lze tuto problematiku vnímat. Má však velký potenciál upozornit na závažnost problematiky DN.
- Zkoumali jsme dále, jaké situace DN ženy nejčastěji zažívaly a přítomnost dětí při DN mezi partnery.

Aspekty DN

- DN - projev i příčina genderové nerovnosti
  - trestná činnost
  - rizikový faktor chudoby
  - **zdravotní následky:**
    - fyzická zranění
    - psychické problémy
    - psychosomatická onemocnění
    - chronická onemocnění

prgfem

**Ekonomické dopady
domácího násilí v oblasti zdraví
Metodologie výzkumu**

Zadání výzkumu

A. Určení **míry výskytu** DN v populaci

B. Určení **nákladů** na léčbu žen zasažených DN

Kde získat data

- Neexistence existujících sekundárních dat => nutnost vlastního výzkumu

Jakou cestou k cíli?

- 3 možné způsoby dotazování

- **Dotazování prostřednictvím internetu (CAWI)**

- Nižší penetrace internetu u lidí s nižšími příjmy a seniorů
- Ženy s DN mohou mít **omezovaný přístup** k internetu
- Nemožnost kontroly toho, **kdo dotazník skutečně vyplňuje**

- **Telefonické dotazování (CATI)**

- Značná **délka** dotazníků **struktura** dotazníku nevhodná pro CATI – viz. Dále
- Nemožnost využít **vizuálních** pomůcek
- Nemožnost **kontroly prostředí**

- **Osobní dotazování (F2F)**

- Časově **náročnější** a nákladnější
- **Reálné pokrytí** celé cílové populace

Cílová populace a velikost vzorku

- Cílem bylo získat **reprezentativní vzorek populace žen ČR ve věku 18 a více let**
- Velikost vzorku:
  - 700   1000   3000
- Statistická odchylka
  - 3,7 %   3,1 %   1,8 %

Cílová populace a velikost vzorku

- Cílem bylo získat **reprezentativní vzorek populace žen ČR ve věku 18 a více let**

- Velikost vzorku:

- 700   1000   **3000**

- Statistická odchylka

- 3,7 %   3,1 %   **1,8 %**

Způsob výběru

- Skutečně **náhodný** výběr respondentek zaručen využitím metody „**náhodné procházky**“ (random route)
- **Eliminuje vliv tazatelky** na výběr respondentek
- Přes **800 startovacích bodů v ČR** vybraných dle kraje, velikostní skupiny obce a hustoty osídlení

Náhodná procházka

„Krok 5“

- Na startovacím bodu se postavit **pravou rukou k domu**, najít **pátý dům**, v něm **pátý byt** od shora (pakliže je v domě více bytů)
- **Určení cílové osoby** – žena ve věku 18 a více let žijící v daném bytě
  - Pokud více v bytě více žen starších 18 let, pak cílovou osobou **žena s nejbližšími budoucími narozeninami**
  - **Až dvě další návštěvy při prvním neúspěšném pokusu** o kontaktování cílové osoby

5

Velikost a struktura výsledného vzorku

- Výsledný soubor čítal **3.058** žen ve věku 18+
- Vzorek získaný dotazováním následně převážen (dle věkové struktury a kraje), aby **plně odpovídal struktuře základního souboru**

Dotazování

- Jen ženy
- Bez partnera či dětí
- Místo dle výběru
- Přerušování dotazování
- Možnost samovyplnění

Školení tazatelek

- Proškoleny **všechny tazatelky**
- Standardní školení + **specifika projektu**
  - **Bezpečí** tazatelek při dotazování
  - *Empatické desatero*
  - Důraz na **anonymitu** (samovyplnění, oddělení hlavního dotazníku a „zdravotních listů“)

Z průběhu dotazování

- celkem nacestováno 28.500 km
- 2x tazatelky ohrožovány agresivním partnerem, při jeho neočekávaném návratu
- 1% respondentek přerušilo rozhovor

Dotazníky

- **Hlavní dotazník** (pro všechny respondentky)
- **Zdravotní listy** (pro respondentky, které se v r. 2014 léčily z důsledků domácího násilí)
- **Definice situací typických pro DN**
  - **Pracovní skupina** ze zástupkyň nevládních organizací a veřejných institucí věnujících se DN a pracovníků MindBridge Consulting
  - **40 situací typických pro DN**

40 situací

dlouhodobě Vás psychicky ponižoval (říkal, že za nic nestojíte...)
dělal záměrně věci, aby Vás **vyděsil nebo zastrašil** (křikem, rozbíjením věcí...)
dělal věci s cílem vyvolat u Vás **pochybnosti o Vašem psychickém** zdraví
(záměrné matení, schovávání věcí, zbavení svéprávnosti...)
(do)nutil Vás k podpisu smluv, faktur či jiných dokladů proti Vaší vůli
zadlužil Vás záměrným neplacením dohodnutých výdajů
omezoval Vám přístup k rodinným financím a nakupování bez jeho vědomí

bral Vám Vaš příjem nebo majetek
omezoval Vás v pohybu (zakazoval Vám vycházet z domu, zamykal Vás, zavíral Vás, přivazoval Vás...)
odpíral Vám jídlo nebo spánek
vyhrožoval, že Vám ublíží, nebo Vás zabije
vyhrožoval, že ublíží, nebo ublížil Vaším dětem, blízkým či domácím mazlíčkovi

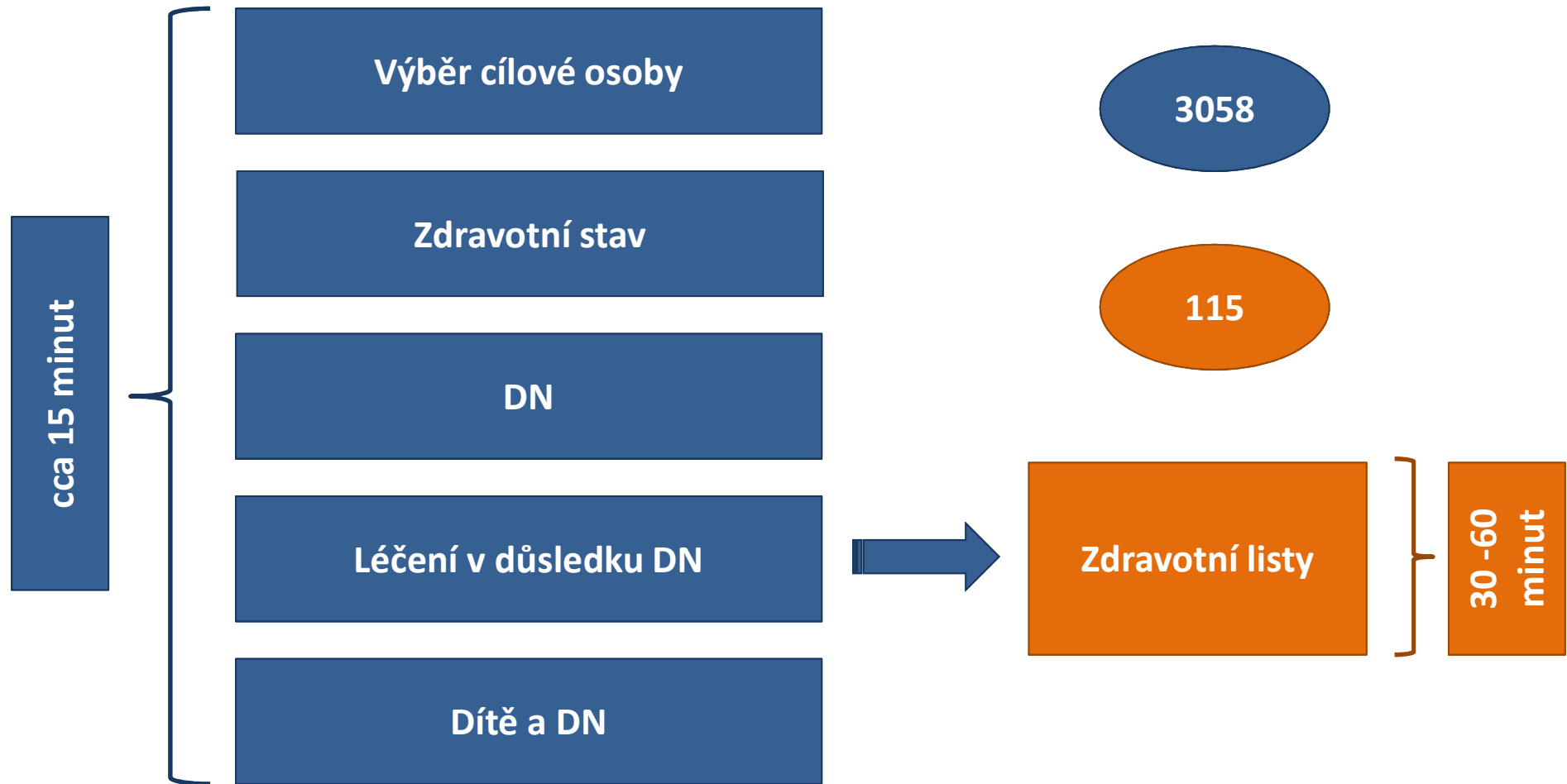
Definice DN

- V současné době **neexistuje jednotná definice DN**
- *Domácím násilím se rozumí veškeré **akty fyzického, sexuálního, psychického či ekonomického** násilí, k němuž dochází v rodině nebo v domácnosti anebo mezi bývalými či stávajícími manžely či partnery, bez ohledu na to, zda pachatel sdílí nebo sdílel společnou domácnost s obětí.* (Definice obsažená v čl. 3 Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí (Istanbulská úmluva)).
- *K domácímu násilí dochází na základě zneužívání moci a kontroly jednou osobou (nejčastěji mužem) nad jinou osobou (obvykle ženou) v kontextu intimního vztahu. Násilí může nabývat mnoha podob, **fyzického násilí, psychického násilí a citového vydírání, ekonomické kontroly a izolace** oběti, případně omezování jejího pohybu.*
(Vargová, B., Vavroňová, M. Od dobrého úmyslu k dobré spolupráci. Praha: ROSA, 2008, s. 5.)

Operacionalizovaná definice DN

- Operacionalizovaná definice (resp. jednotlivé její podmínky) vycházela z principu, že **u méně závažných situací** typických pro DN je nutný jejich **opakovaný výskyt kombinovaný** s další/mi situací/cemi, zatímco **u nejzávažnějších situací** s potenciálem způsobit těžká fyzická zranění či smrt postačoval i jejich **unikátní výskyt**

Logika dotazování

Metodika naceňování nákladů

- **Revizní lékařka VZP**

- dlouholetá zkušenost
- postup „lege artis medicinae“
- včetně medikace a rehabilitace

VŠEOBECNÁ
ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA
ČESKÉ REPUBLIKY

- **Údaje VZP o vybraných diagnózách za rok 2014**

- počty léčených pacientek ve věku 18 a více let
- celkové průměrné náklady na jejich léčbu

Dotazníky

- Shoda struktury vzorku ✓
- Dostatečná velikost vzorku ✓
- Prvek náhodnosti ✓
- Proškolené tazatelky ✓
- Manuál „co dělat když...“ ✓
- Odborná spolupráce ✓

VYSOKÝ STANDARD KVALITY

prgfem

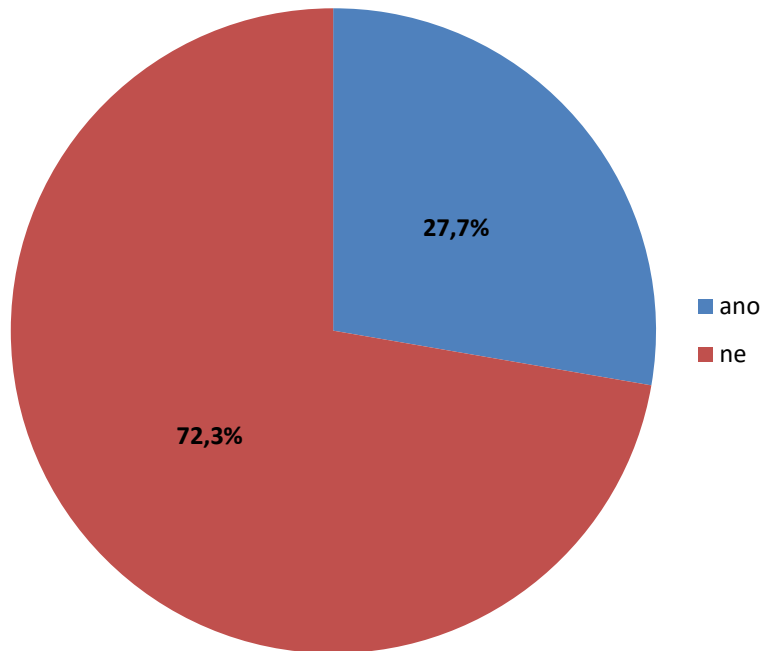

**Ekonomické dopady
domácího násilí v oblasti zdraví
Výsledky výzkumu**

Výskyt DN

VÝSKYT DN MEZI ŽENAMI 18+
(základ: 3058 žen)

- **obětí DN** se v České republice v průběhu života stalo **27,7 % dotázaných žen** ve věkové skupině 18 let a starších
- tento **podíl odpovídá přibližně 1,232 milionu žen** z celkového počtu 4,449 milionu žen starších 18 let
- nejsou zahrnuty další skupiny osob, které zažily či zažívají DN

Prožité formy DN

Psychické násilí:

- Násilný partner musel mít neustálý přehled o tom, kde a s kým žena je a co dělá – 68,6 %
- Dlouhodobé psychické ponižování – 45,9 %
- Omezování kontaktu s přáteli či rodinou – 33,3 %
- Stalking – 25,6 %
- Zastrásování – 22,2 %
- Ničení věcí, ke kterým měla žena velký citový vztah – 21 %
- Výhrůžky ublížením nebo zabitím – 18,4 %

Fyzické násilí:

- Strkání, fackování – 44,6 %
- Bití pěstí a kopání – 14,1 %
- Partner po ženě hodil nebo ji bil tvrdým předmětem – 12,6 %
- Partner ženu strčil hlavou proti předmětu nebo zdi – 10,2 %
- Tahání za vlasy, vytrhání vlasů – 9,7 %

Prožité formy DN

Sexuální násilí:

- Nucení k sexu nebo sexuálním praktikám proti vůli ženy – 12,9%
- Partner ženu proti její vůli osahával, dotýkal se jí na intimních místech, líbal -10,2%

Ekonomické násilí:

- Omezování v přístupu k rodinným financím a nakupování bez vědomí násilného partnera - 17,9 %
- Partner bral ženě příjem nebo majetek – 16 %
- Partner ženu zadlužil záměrným neplacením dohodnutých výdajů – 14,1 %

Odhad nákladů na léčbu obětí DN za rok 2014

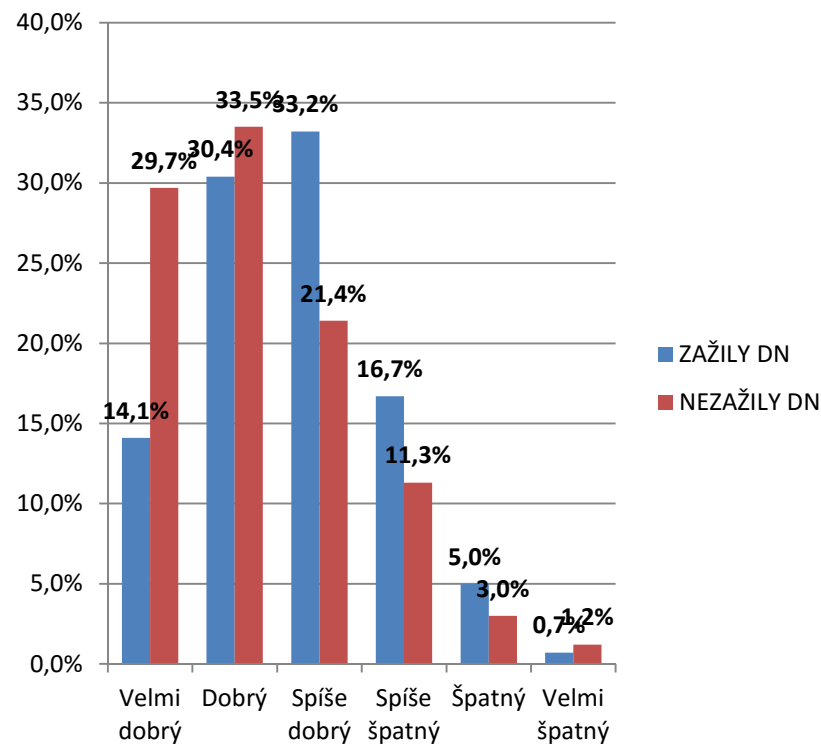
ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA	NÁKLADY ZA DN 2014 (Kč)
VZP	1 240 695 968
ČPZP	159 388 995
ZPMV	160 421 230
VojZP	128 746 363
OZP	89 186 392
RBPZP	43 602 804
ZPŠ	24 277 207
Neidentifikováno	4 133 474
CELKEM	1 850 452 433

- **lékařskou péči vyhledalo** v roce 2014 v důsledku DN **3,65 % žen** ve věku 18+
- po vztažení na celou populaci se jedná o **162 000 žen**

- Odhadnuté **náklady** na ošetření a léčbu obětí DN v roce 2014 činily přibližně **1,850 miliardy korun**.
- Dalších přibližně **215 milionů korun pak, podle našich propočtů, zaplatily přímo samy oběti DN**, a to na doplatecích ze předepsané léky (127 milionů Kč) a na dalších přímých platbách (89 milionů Kč).

Hodnocení zdravotního stavu

ZDRAVOTNÍ STAV POPULACE ŽEN V ČR VE VĚKU 18 LET A STARŠÍCH
(základ: 3058 žen)

- Ženy, které zažily DN, hodnotily svůj zdravotní stav v průměru jako horší než ženy, které se obětí DN nestaly
- Např. jako velmi dobrý hodnotilo svůj zdravotní stav 29,7 % žen, které nezažily DN, ale pouze 14,1% žen, které DN zažily.

Chronická onemocnění

CHRONICKÉ ONEMOCNĚNÍ	ZAŽILY DN	NEZAŽILY DN
CELKEM	847	2211
artritida	17,5 %	12,2 %
astma	9,3 %	5,5 %
bolesti hlavy, migrény	42,3 %	21,0 %
bolesti zad	52,0 %	35,3 %
deprese	19,0 %	4,0 %
diabetes	11,8 %	11,2 %
gynekologické problémy	16,4 %	7,8 %
chronické bolesti	14,5 %	7,5 %
nespavost (poruchy spánku)	27,8 %	13,2 %
poruchy imunity	6,4 %	2,4 %
poruchy příjmu potravy	3,0 %	1,2 %
posttraumatická stresová porucha	2,6 %	0,6 %
úzkost	17,0 %	3,7 %
výpadky paměti	6,4 %	3,7 %
vysoký krevní tlak	26,8 %	23,9 %
zažívací potíže	15,1 %	8,2 %
žádné z uvedených	14,2 %	37,1 %

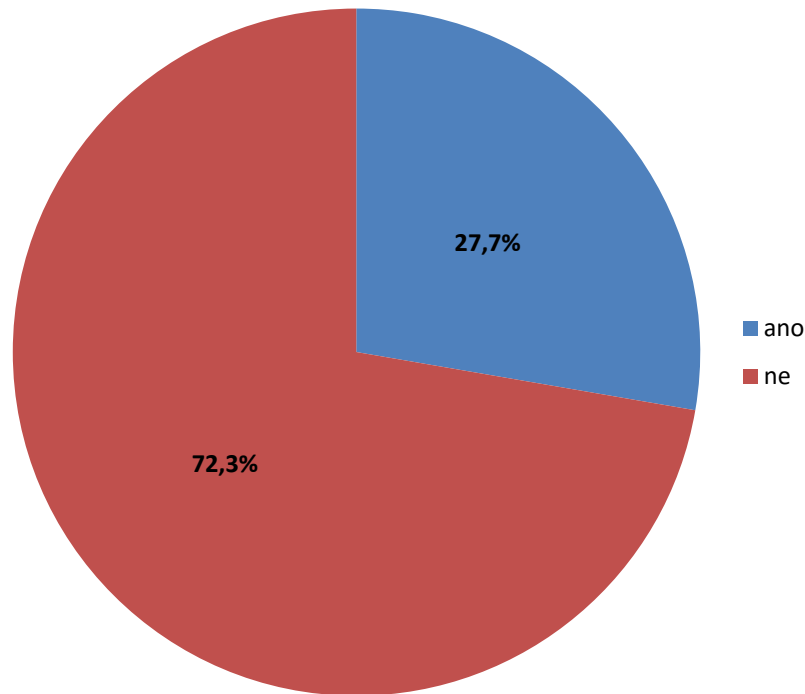
- u 14 ze 16 zkoumaných chronických onemocnění je jejich výskyt statisticky významně vyšší u žen, které zažily DN

Chronická onemocnění

- Na základě našeho výzkumu nelze jednoduše konstatovat, že prožití DN vede k chronickým onemocněním – abychom mohli toto konstatování potvrdit, bylo by třeba provést výzkum, který by doložil jasný **kauzální vztah** mezi vlivem DN na dlouhodobý zdravotní stav, na to jsme však neměli prostor.
- Tento kauzální vztah ale dokládá např. zpráva WHO z 2012 - ženy , které zažily násilí v partnerském vztahu, více inklinují k různým chronickým zdravotním problémům. (Garcia-Moreno, C., Guedes, A., Knerr, W. *Healthconsequences. Understanding and addressing violence against women* WHO, 2012)
- **Náklady veřejného zdravotního pojištění vynaložené na léčbu chronických onemocnění ovlivněných DN za modelový rok 2014 jsme na základě našich výpočtů odhadli na 1,088 miliardy korun.**

Vyhledání lékařského ošetření v důsledku DN

ŽENA MUSELA VYHLEDAT LÉKAŘSKÉ OŠETŘENÍ V DŮSLEDKU DN (základ: 847 žen)

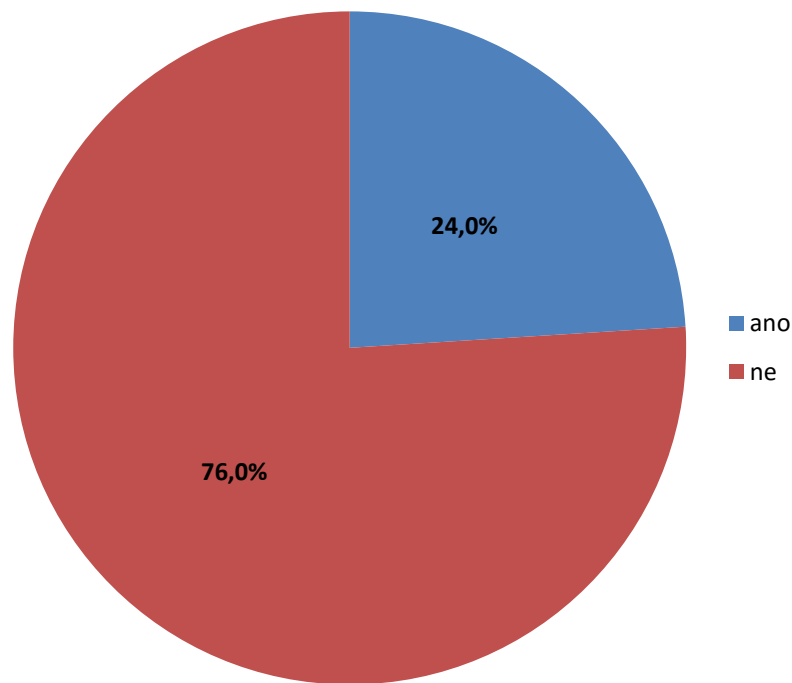

- Téměř 28 % žen – obětí DN, muselo v průběhu života alespoň jednou vyhledat v důsledku DN lékařské ošetření
- Při zobecnění na celou populaci se jedná přibližně o 341 000 žen
- Přímo v roce 2014 se jednalo o 13 % z těch žen, které zažily DN, tedy zhruba 162 000 žen

Vyhledání lékařského ošetření v důsledku DN

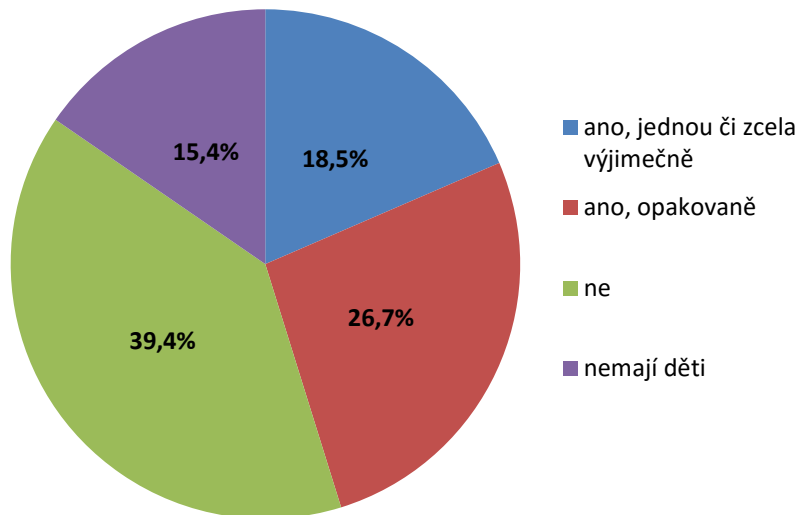
ŽENA NEVYHLEDALA LÉKAŘSKOU PÉČÍ, I KDYŽ V DŮSLEDKU DN POTŘEBOVALA (základ: 847 žen)

- Téměř čtvrtina žen lékařskou péčí nevyhledala, i když potřebovala
- Po vztažení na celou populaci se jedná odhadem přibližně o 300 000 žen

Přítomnost dítěte

PŘÍTOMNOST DÍTĚTE PŘI DN MEZI PARTNERY (základ: 847 žen)

- Děti byly svědky DN mezi partnery v 45,2 % případů
- Při zobecnění na celou populaci se jedná přibližně o 557 000 případů
- Z toho ve 2,9 % případů došlo ke zranění dítěte (asi 35 700 případů)
- V 0,8 % případů (asi 10 000) případů se žena rozhodla vyhledat lékařské ošetření pro zraněné dítě

DN a zdravotnictví

- V našem výzkumu jsme ukázali, jak závažný může mít DN dopad na zdravotní stav obětí. Jedná se zároveň o problém, který se týká skutečně všech. Řešení následků si totiž vyžaduje značné náklady ze státního rozpočtu – v největší míře se to týká právě oblasti zdravotnictví.
- K důslednější prevenci a efektivnější pomoci obětem DN je proto zapotřebí nastavení účinných mechanismů rovněž v oblasti zdravotnictví.

DN a zdravotnictví

Doporučení:

- Sběr dat a vedení statistik o lékařských ošetřeních obětí DN
- Důsledné vymáhání nákladů na léčbu obětí DN po pachatelích zdravotními pojišťovnami – regresy
- Systematické vzdělávání zdravotnického personálu v problematice DN
- Pravidelná interdisciplinární setkání zdravotnického sektoru se sociálním a neziskovým sektorem z oblasti DN
- Pečlivé zdokumentování zranění, u kterých je podezření či jistota, že vznikly v důsledku DN
- Speciální oddělení ve zdravotnických zařízeních, zaměřující se na poskytnutí potřebných služeb obětem DN (zejména psychologické a sociální poradenství)

Ekonomické dopady DN v oblasti zdraví

Děkujeme za pozornost.